

(وَمِنْ كَلَامٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَبْلَ مَوْتِهِ: أَيُّهَا النَّاسُ، كُلُّ أَمْرِي إِذَا لَاقِيَ مَا يَغَيِّرُ مِنْهُ فِي فِرَارِهِ، وَالْأَجَلَ مَسَاقُ النَّفْسِ، وَالْهَرَبُ مِنْهُ مُوَفَاتُهُ، كَمَا أَطْرَدْتُ أَيَّامَ أَبْحَثُهَا عَنْ مَكْنُونِ هَذَا الْأَمْرِ فَأَبَى اللَّهُ إِخْفَاءَهُ، هَيْهَاتَ! عِلْمٌ مَخْزُونٌ، أَمَا وَصَيْتِي: فَاللَّهُ لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَ مُحَمَّدًا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَلَا تُضَيِّعُوا سُنَّتَهُ، أَقِيمُوا هَذَيْنِ الْعُمُودَيْنِ، وَأَوْقِدُوا هَذَيْنِ الْمِصْبَاحَيْنِ، وَ خَلَاكُمْ ذَمًّا مَا لَمْ تَشْرُدُوا. حَمَلَ كُلَّ أَمْرِي مِنْكُمْ مَجْهُودَةً، وَ خَفَّفَ عَنِ الْجَهْلَةِ، رَبُّ رَحِيمٌ، وَ دِينٌ قَوِيمٌ، وَ إِمَامٌ عَلِيمٌ، أَنَا بِالْأَمْسِ صَاحِبِكُمْ، وَ أَنَا الْيَوْمَ عَيْرَةٌ لَكُمْ، وَ غَدًا مُفَارِقُكُمْ، غَفَرَ اللَّهُ لِي وَ لَكُمْ. إِنْ تَثَبَتِ الْوَطْأَةُ فِي هَذِهِ الْمَزَلَّةِ فَذَاكَ، وَ إِنْ تَدَحَّضَ الْقَدَمُ فَإِنَّا كُنَّا فِي أَفْيَاءِ أَغْصَانٍ، وَ مَهَابٍ رِيَّاحٍ، وَ تَحْتَ ظِلِّ غَمَامٍ، اضْمَحَلَّ فِي الْجَوِّ مُتَلَفِّقُهَا، وَ عَفَا فِي الْأَرْضِ مَخْطُهَا، وَ إِنَّمَا كُنْتُ جَارًا جَاوِرَكُمْ بَدَنِي أَيَّامًا، وَ سَتُعَقَّبُونَ مِنِّي جُنَّةً خَلَاءً، سَاكِنَةً بَعْدَ حَرَكَاتِي، وَ صَامِتَةً بَعْدَ نَطُوقِي، لِيَعِظَكُمُ هُدُؤِي وَ خَفُوتُ إِطْرَاقِي وَ سُكُونُ أَطْرَاقِي، فَإِنَّهُ أَوْعَظُ لِلْمُعْتَبِرِينَ مِنَ الْمَنْطِقِ الْبَلِيغِ وَ الْقَوْلِ الْمَسْمُوعِ. وَ دَاعِيكُمْ وَ دَاعِ أَمْرِي إِذَا مُرِصِدِي لِلتَّلَاقِي، غَدًا تَرَوْنَ أَيَّامِي، وَ يَكْشَفُ لَكُمْ عَنْ سَرَائِرِي، وَ تَعْرِفُونَنِي بَعْدَ خُلُوقِي مَكَانِي، وَ قِيَامِي غَيْرِي مَقَامِي.

پیش از وفاتش

یاد مرگ

ای مردم! هر کس از مرگ فرار کند به هنگام فرار آن را خواهد دید، اجل سرآمد زندگی، و فرار از مرگ رسیدن به آن است، چه روزگاری که در پی گشودن راز نهفته‌اش بودم اما خواست خداوند جز پنهان ماندن آن نبود، هیئات! علمی پنهان است. ■

وصیتهای امام علی (ع)

اما وصیت من نسبت به خدا، آنکه چیزی را شریک خدا قرار ندهید، و نسبت به پیامبر (ص) این است که، سنت و شریعت او را ضایع نکنید، این دو ستون محکم را برپا دارید و این دو چراغ را فروزان نگهدارید و تا آن زمان که از حق منحرف نشدید، سرزندی نخواهید داشت، که برای هر کس به اندازه توانایی او وظیفه‌ای تعیین گردیده، و نسبت به افراد جاهل و نادان تخفیف داده شده است زیرا که: پروردگار رحیم، و دین استوار، و پیشوا آگاه است، من دیروز رهبر شما بودم و امروز مایه پند و عبرت شما هستم، و فردا از شما جدا خواهم شد، خدا شما و مرا بیامزد، اگر از این ضربت و در این لغزشگاه نجات یابم، که حرفی نیست، اما اگر گامها بلغزد و از این جهان بروم، ما نیز چون دیگران در سایه شاخساران، مسیر وزش باد و باران، و زیر سایه ابرهای متراکم آسمان پراکنده می شویم، و آثارمان در روی زمین نابود خواهد شد. من از همسایگان شما بودم،

که چند روزی در کنار شما زیستم، و به زودی از من جز جسدی بی روح و ساکن پس از آن همه تلاش، و خاموش پس از آن همه گفتار، باقی نخواهد ماند، پس باید سکوت من، و بی حرکتی دست و پا و چشمها و اندام من، مایه پند و اندرز شما گردد، که از هر منطق رسایی و از هر سخن موثری عبرت‌انگیزتر است، وداع و خداحافظی من با شما چونان جدایی کسی است که آماده ملاقات پروردگار است، فردا ارزش ایام زندگی مرا خواهید دید، و راز درونم را خواهید دانست، پس از آن که جای مرا خالی دیدید و دیگری بر جای من نشست، مرا خواهید شناخت